

Výsledky prieskumu medzi vybranými osobnosťami

11. december 2016

Peter Goliaš, INEKO

Inštitút INEKO uskutočnil na prelome septembra a októbra 2016 prieskum medzi názorovými lídrami a odborníkmi z mimovládneho sektora, podnikateľského prostredia, akadémie, médií a verejnej správy na Slovensku. Cieľom bolo zistiť postoje odborníkov na stav demokracie na Slovensku a na hlavné príčiny vysokej popularity autoritatívnych a anti-demokratických politikov, ako aj identifikovať iniciatívy, ktoré najviac pomáhajú alebo by mohli pomôcť rozvoju demokracie. Prieskumu formou elektronického dotazníka sa zúčastnilo 81 osobností (z viac než 200 oslovených), z nich 16 si želalo zostať v anonymite.

Tabuľka: Zoznam účastníkov prieskumu

1	František Ambrovics	23	Robert Kičina	45	Laco Oravec
2	Martin Baláž	24	Ivan Košalko	46	Ján Orlovský
3	Peter Bárdy	25	Ctibor Košťál	47	Radovan Pala
4	Fedor Blaščák	26	Ján Kovalčík	48	Elena Pätoprstá
5	Ján Bunčák	27	Peter Kremský	49	Michal Piško
6	Konštantín Čikovský	28	Peter Krištúfek	50	Tomáš Profant
7	Peter Demčák	29	Peter Kunder	51	Dalibor Roháč
8	Richard Drutarovský	30	Rastislav Kužel	52	Miroslav Rusiňák
9	Martin Dubéci	31	Silvester Lavrík	53	Peter Serina
10	Richard Ďurana	32	Ľuboš Lopatka	54	Mikuláš Sliacky
11	Lukáš Fila	33	Darina Malová	55	Ondrej Smolár
12	Elena Gallová Kriglerová	34	Samuel Marec	56	Peter Spáčik
13	Peter Goliaš	35	Juraj Marušiak	57	Samuel Spáčik
14	Fedor Gömöry	36	Ján Mazák	58	Soňa Szomolányi
15	Peter Gonda	37	Grigorij Mesežnikov	59	Milan Šagát
16	Damas Gruska	38	Stanislav Mičev	60	Gabriel Šípoš
17	Ivan Harant	39	Daniel Milo	61	Peter Škodný
18	Pavol Hardoš	40	Ivana Molnárová	62	Filip Vagač
19	Ján Hargaš	41	Michal Mušák	63	Livia Vašáková
20	Jana Juráňová	42	Pavol Múdry	64	Magdaléna Vášáryová
21	Viera Kalmárová	43	Pavel Nechala	65	Dušan Zachar

22	Tomáš Kamenec	44	Andrej Nosko	66-81	16 anonymných účastníkov
----	---------------	----	--------------	-------	--------------------------

Hlavné závery:

1. Demokracia na Slovensku sa za posledných 5 rokov podľa väčšiny respondentov zhoršila. Prispelo k tomu najmä nevyšetrenie káuz Gorila, Bašternák, atď. a netrestanie korupcie, nástup Kotlebu a jeho strany, reakcia politikov na migračnú krízu, voľba Generálneho prokurátora, okolnosti menovania sudcov Ústavného súdu. Naproti tomu demokracii najviac pomohlo zverejňovanie zmlúv so štátom ako aj súdnych rozsudkov, nástup a pôsobenie Andreja Kisku vo funkcii Prezidenta SR, nezvolenie Štefana Harabina za predsedu Súdnej rady a Najvyššieho súdu SR, ako aj vznik a pôsobenie Denníka N.
2. Medzi najmenej funkčné atribúty demokracie patrí potieranie korupcie a klientelizmu, rovnosť pred zákonom a vymožitelnosť práva, pôsobenie politikov vo verejnom záujme, fungovanie regulačných a kontrolných inštitúcií, fungovanie nezávislej polície, prokuratúry a súdov
3. Úroveň demokracie na Slovensku je horšia ako v ČR a Rakúsku, ale lepšia ako v Poľsku, Maďarsku a na Ukrajine
4. Demokraciu ohrozujú najmä politické strany Kotleba-ĽSNS a Sme rodina Borisa Kollára, skôr škodia aj strany SNS a Smer-SD
5. Hlavné príčiny rastúcej popularity autoritatívnych a neštandardných politikov na strane dopytu:
  - Ľudia sú sklamaní z korupcie štandardných politikov a ich previazania na oligarchov a podnikateľské skupiny
  - Ľudia sú sklamaní z toho, že štandardní politici nepriniesli poriadok a spravodlivosť
  - Ľudia sú sklamaní z toho, že štandardní politici nezvyšujú kvalitu verejných služieb napríklad v školstve, zdravotníctve, súdnictve, bezpečnosti, atď.
6. Hlavné príčiny rastúcej popularity autoritatívnych a neštandardných politikov na strane ponuky:
  - Populizmus - politikom sa darí využívať vplyvné médiá na šírenie nereálnych alebo klamlivých sľubov/riešení, ktoré sú nedostatočné, resp. iba niekedy konfrontované s realitou či hodnotením odborníkov
  - Medzi politickými stranami chýba slušná demokratická alternatíva
  - Autoritatívni a neštandardní politici ťažia z toho, že najsledovanejšie médiá v SR sa namiesto hľadania pravdy väčšinou uspokojia s politickou vyváženosťou, v ktorej populizmus vyhráva
7. Medzi najúčinnnejšie riešenia, ktoré by zlepšili demokraciu už v krátkom čase patria:
  - Dôveryhodné vyšetrenie kauzy Bašternák
  - Monitoring a hodnotenie efektívnosti projektov a tendrov v rezortoch, kde sa rozdeľujú najväčšie verejné zákazky (napr. v doprave, zdravotníctve, IT a pod.)
  - Zverejňovanie podrobných majetkových priznaní politikov a vysokých štátnych funkcionárov
  - Posilnenie nezávislosti fungovania polície, prokuratúry a súdov napr. ich oddelením od výkonnej moci, zriadením nezávislej inšpekcie polície a prokuratúry, zrušením bezdôvodnej odvolateľnosti policajného prezidenta, otvorením Rady prokurátorov členom mimo prokurátorského prostredia, atď.
8. Medzi najúčinnnejšie riešenia, ktoré by dlhodobo zlepšili demokraciu patria:

- Deti a študenti by sa na školách mali učiť lepšie kriticky myslieť a rozumieť významu demokracie
  - Posilnenie nezávislosti a verejnej kontroly polície, prokuratúry a súdov
  - Zvyšovanie kvality verejných služieb napríklad v školstve, zdravotníctve, súdnictve, bezpečnosti, atď. (napr. meraním a zverejňovaním výsledkov, finančnými motiváciami, atď.)
  - Príchod dôveryhodných demokratických politikov (napr. vznik nových politických strán, ktoré by mobilizovali demokratických voličov)
9. K rozvoju demokracie vzhľadom na ich potenciál najviac prispieva prezident Andrej Kiska ako aj mimovládne organizácie zamerané na systémové zmeny a kontrolu mocných. Naproti tomu najmenej prispieva vláda, Národná rada SR a Generálna prokuratúra.
10. Z občianskych aktivít k rozvoju demokracie najviac prispievajú:
- Aktivity watchdogov a think-tankov zameraných na systémové zmeny a boj proti korupcii
  - Protesty občanov v kauzách Gorila a Bonaparte/Bašternák
11. Nové iniciatívy občianskej spoločnosti na podporu demokracie by sa mali venovať najmä:
- Verejnej kontrole, posilneniu a sfunkčneniu súdov, polície, prokuratúry, ako aj ďalších kontrolných úradov verejnej moci (napr. Úradu pre verejné obstarávanie, Najvyššieho kontrolného úradu)
  - Verejnej kontrole efektívnosti pri používaní verejných zdrojov, najmä veľkých projektov v IT, doprave, zdravotníctve, obrane, atď.
  - Výchove a vzdelávaní mladých ľudí k demokratickému občianstvu, rozvíjaniu kritického myslenia a podpore občianskej a komunitnej angažovanosti
  - Podpore a vzdelávaní médií, odhaľovaní dezinformácií vo verejnom priestore – konfrontácia s faktami (overovanie médií aj politikov z pohľadu pravdivosti ich vyjadrení, kontrola skutkov a sľubov politikov)

V nasledujúcom texte predstavujeme podrobné výsledky prieskumu.

Otázka 1: Ktoré udalosti za posledných 5 rokov najviac ovplyvnili kvalitu demokracie na Slovensku? Ku každej možnosti uveďte celé číslo na stupnici 1 = výrazne zlepšili až 7 = výrazne zhoršili.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o udalostiach ktoré ovplyvnili demokraciu

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
Zverejňovanie zmlúv so štátom ako aj súdnych rozsudkov	38	27	11	2	2	0	0	80	1,79
Nástup a pôsobenie Andreja Kisku vo funkcii Prezidenta SR	31	30	18	1	0	1	0	81	1,91
Vznik a pôsobenie Denníka N	7	19	23	25	4	2	0	80	3,08
Výsledky parlamentných volieb 2012	1	1	3	22	27	18	9	81	5,01
Výsledky parlamentných volieb 2016	0	0	5	20	25	22	7	79	5,08
Predčasný rozpad vlády Ivety Radičovej	0	1	4	24	21	17	14	81	5,12
Vznik a pôsobenie vlády od roku 2016	1	0	3	24	17	22	14	81	5,20

Vznik a pôsobenie vlády 2012-16	1	1	2	10	25	31	11	81	5,40
Nástup a pôsobenie Mariana Kotlebu vo funkcii župana banskobystričského VÚC	0	1	3	14	16	18	29	81	5,65
Kauza Gorila a spôsob jej vyšetrovania	0	0	2	7	12	28	31	80	5,99
Kauza Bašternák a spôsob jej vyšetrovania	1	2	0	6	11	19	42	81	6,07

Zdroj: INEKO

Respondenti spontánne uviedli aj mnoho ďalších udalostí, ktoré podľa nich v uplynulých piatich rokoch zásadne ovplyvnili kvalitu demokracie. Prehľad tých najčastejšie spomínaných uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka: Výber spontánne menovaných udalostí zlepšujúcich/zhoršujúcich kvalitu demokracie, zoradené od najčastejšie menovaných

Udalosti zlepšujúce demokraciu
Nezvolenie Štefana Harabina za predsedu Súdnej rady a Najvyššieho súdu SR, úprava fungovania oboch inštitúcií
Zvolenie Jany Dubovcovej za verejnú ochrankyňu práv (ombudsmanku)
Stabilizácia RTVS
Transparentnosť v súdnictve
Udalosti zhoršujúce demokraciu
Reakcia politikov na migračnú krízu a s tým súvisiaca radikalizácia politického slovníka
Voľba generálneho prokurátora, rozhodnutie prezidenta o odmietnutí Jozefa Čentéša zvoleného parlamentom za generálneho prokurátora
Ovládnutie Ústavného súdu SR nominantmi jednej strany (SMER-SD), ktorí svojím pôsobením oslabujú jeho kredibilitu
Žiadny trest za korupciu a nedoriešené kauzy, nevyvodzovanie trestnoprávnej zodpovednosti voči politikom spájaným s kauzami
Postoje kompetentných v rôznych kauzách, ako napríklad Hedviga Malinová, únik DPH v kauze M. Chovanec, neefektívne čerpanie eurofondov, razia kukláčov v rómskej osade v Moldave nad Bodvou, kauza Čistý deň
Nástup internetových médií a sociálnych sietí šíriacich konšpiračné teórie
Koncentrácia vlastníctva médií v rukách oligarchických skupín, selektívny prístup médií ku korupčným kauzám na základe sympatií, resp. antipatií novinárov, resp. vlastníkov médií
Stav súdnictva, pôsobenie Štefana Harabina v justícii
Anti-EÚ tézy v oficiálnych vyhláseniach verejných činiteľov
Zhoršovanie kvality školstva, zlý (množstevný) princíp financovania a podfinancovanie škôl, postoj vlády k aktivitám nespokojných učiteľov
Riešenie kauzy Hedvigy Malinovej
Rétorika súčasnej opozície, zmena smerovania strany SaS
Politické a business nominácie, prenikanie podnikateľských prvkov do riadenia politických strán
Neriešená podpora a financovanie extrémistických strán zo zahraničia, takmer žiadna oficiálna ofenzíva voči protieuropskej a protidemokratickej propagande a jej financovanie cudzími štátmi na území Slovenska a V4
Činnosť špeciálnej prokuratúry, zvolenie Dušana Kováčika za šéfa špeciálnej prokuratúry
Nepotrebanie rasistických názorov na sociálnych sieťach, rozhodnutie súdu v kauze Milana Mazureka o

popieraní holokaustu
Ignorácia odporúčaní Verejnej ochrankyne práv
Rozpad SDKÚ-DS, úpadok KDH

Zdroj: INEKO

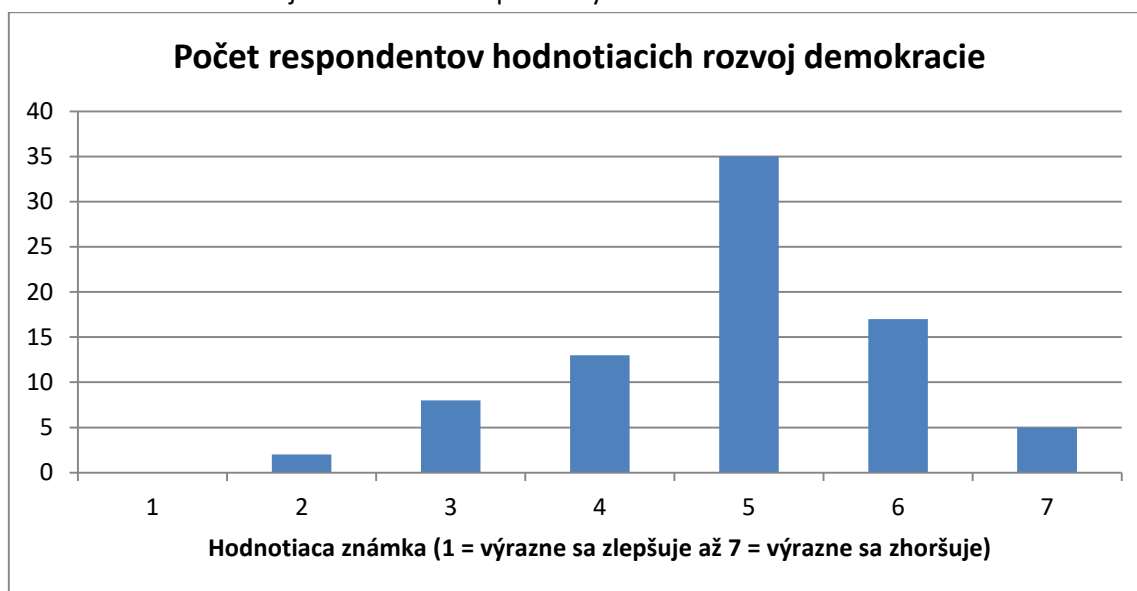
Otázka 2: Ako by ste charakterizovali rozvoj demokracie na Slovensku za posledných 5 rokov? Uvedte číslo na stupnici 1 = výrazne sa zlepšuje až 7 = výrazne sa zhoršuje.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o rozvoji demokracie za posledných 5 rokov

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
Rozvoj demokracie za posledných 5 rokov	0	2	8	13	35	17	5	80	4,90

Zdroj: INEKO

Graf: Hodnotenie rozvoja demokracie za posledných 5 rokov

Zdroj: INEKO

Otázka 3: Ako vnímate funkčnosť/kvalitu nasledovných atribútov demokracie na Slovensku? Ku každej možnosti uvedte celé číslo na stupnici 1 = plne funkčné až 7 = úplne nefunkčné.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o funkčnosti/kvalite atribútov demokracie

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
Sloboda a kvalita mimovládnych organizácií	7	39	26	4	2	2	0	80	2,51

Sloboda a kvalita médií	3	24	32	13	5	4	0	81	3,03
Férová súťaž politických strán	1	9	13	15	23	17	3	81	4,39
Úroveň občianskej participácie	0	2	19	21	16	20	3	81	4,52
Ochrana a dodržiavanie ľudských a menšinových práv	0	9	12	16	19	20	5	81	4,54
Kvalita a stabilita legislatívy	0	1	4	13	30	27	6	81	5,19
Fungovanie verejných regulačných a kontrolných inštitúcií	0	0	3	8	17	45	8	81	5,58
Pôsobenie politickej reprezentácie vo verejnom záujme	0	0	2	6	18	30	24	80	5,85
Rovnosť pred zákonom a vymožitelnosť práva (kvalita práce súdov, polície, prokuratúry)	0	0	2	4	8	42	25	81	6,04
Potieranie korupcie a klientelizmu	0	0	0	3	4	28	45	80	6,44

Zdroj: INEKO

Tabuľka: Výber spontánne menovaných atribútov demokracie, zoradené od najčastejšie menovaných

Atribúty demokracie hodnotené ako skôr alebo úplne nefunkčné
Funkčnosť a nezávislosť polície, prokuratúry a súdov ako kontrolných mechanizmov; chýbajúci zákon o štátnej službe - chýbajúca nezávislosť polície a štátnych úradov, politické nominácie do odborných zložiek štátu a súdnictva
Chýbajúca nezávislosť verejnoprávných a samosprávnych médií; kampaňovitosť mediálneho pokrytia naliehavých tém; hlas a priestor pre prezentáciu názorov odborníkov a "elít"
Dialóg vlády s občanmi, podnikateľmi a tretím sektorom
Nerešpektovanie princípu konfliktu záujmov v samospráve, parlamente a v štátnej správe
Citlivosť verejnosti na zneužívanie moci
Zlepšovanie kvality vzdelávania; výchova k uplatňovaniu občianskych práv
Systémové riešenie otázok chudoby a vylúčených komunít

Zdroj: INEKO

Otázka 4: Aká je podľa Vás úroveň demokracie na Slovensku a v susedných krajinách? Ku každej krajine uveďte celé číslo na stupnici 1 = výborná až 7 = veľmi zlá.

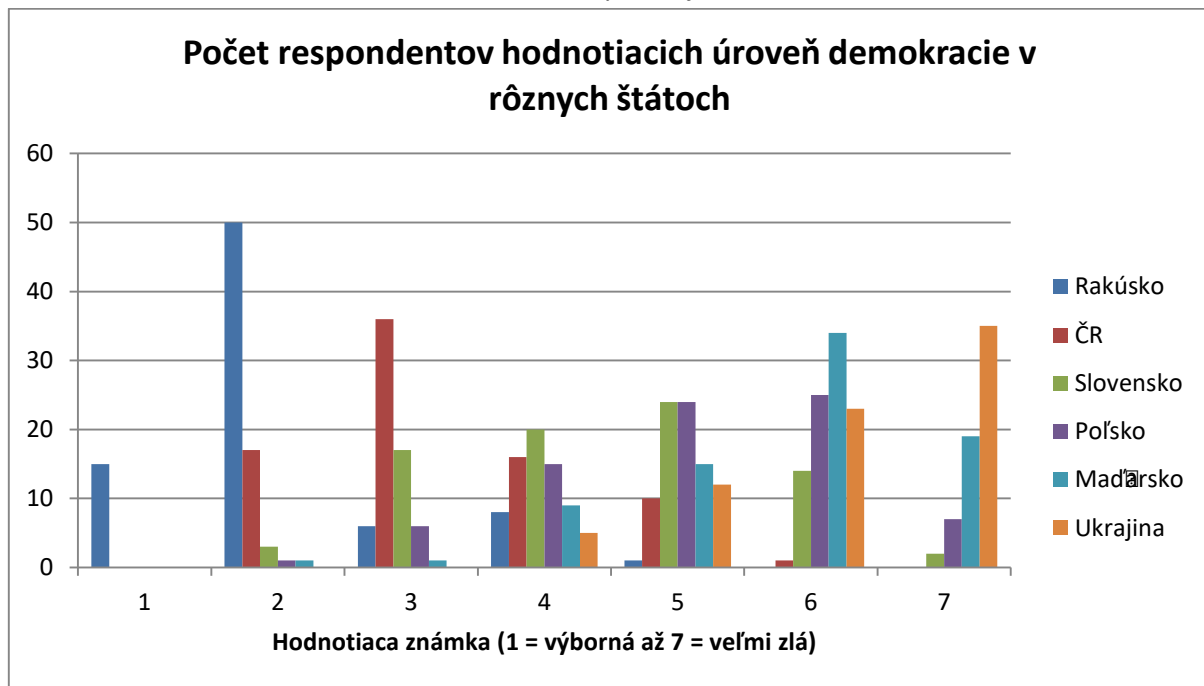
Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o úrovni demokracie na Slovensku a v susedných krajinách

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
Rakúsko	15	50	6	8	1	0	0	80	2,13
ČR	0	17	36	16	10	1	0	80	3,28
Slovensko	0	3	17	20	24	14	2	80	4,44
Poľsko	0	1	6	15	24	25	7	78	5,12
Maďarsko	0	1	1	9	15	34	19	79	5,73

Ukrajina	0	0	0	5	12	23	35	75	6,17
----------	---	---	---	---	----	----	----	----	------

Zdroj: INEKO

Graf: Úroveň demokracie na Slovensku a v susedných krajinách

Zdroj: INEKO

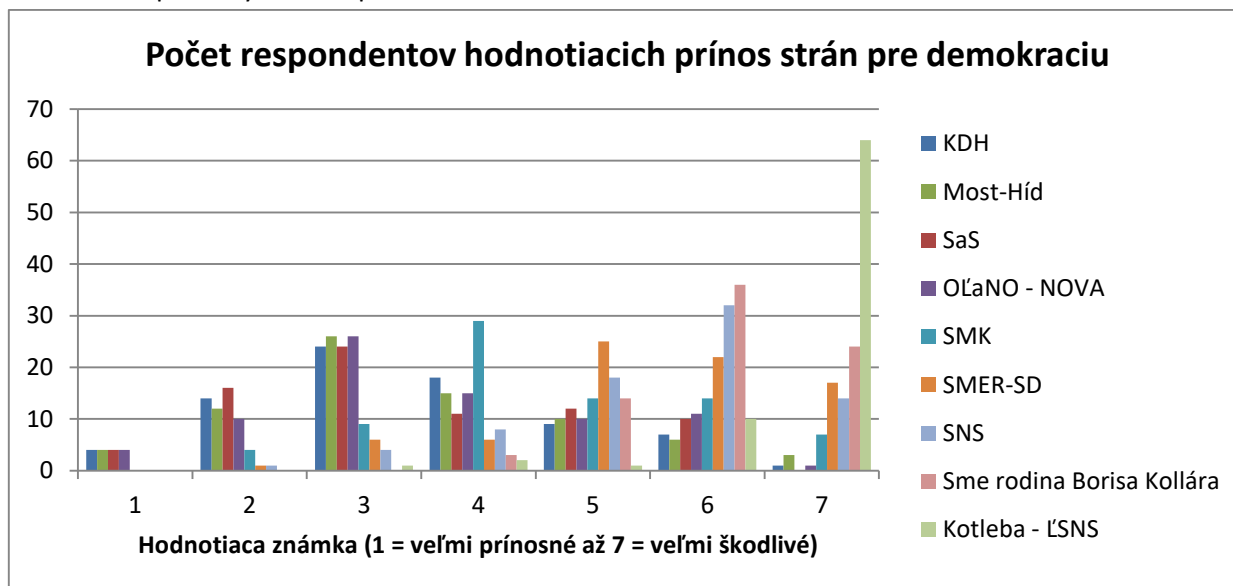
Otázka 5: Ako veľmi považujete uvedené politické strany za demokratické, resp. (aj perspektívne) prínosné pre demokraciu na Slovensku? Ku každej strane uveďte celé číslo na stupnici 1 = veľmi prínosné až 7 = veľmi škodlivé.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o hodnotení prínosu politických strán pre demokraciu

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
KDH	4	14	24	18	9	7	1	77	3,51
SaS	4	16	24	11	12	10	0	77	3,53
Most-Híd	4	12	26	15	10	6	3	76	3,59
OĽaNO - NOVA	4	10	26	15	10	11	1	77	3,70
SMK	0	4	9	29	14	14	7	77	4,60
SMER-SD	0	1	6	6	25	22	17	77	5,45
SNS	0	1	4	8	18	32	14	77	5,53
Sme rodina Borisa Kollára	0	0	0	3	14	36	24	77	6,05
Kotleba - ĽSNS	0	0	1	2	1	10	64	78	6,72

Zdroj: INEKO

Graf: Prínos politických strán pre demokraciu

Zdroj: INEKO

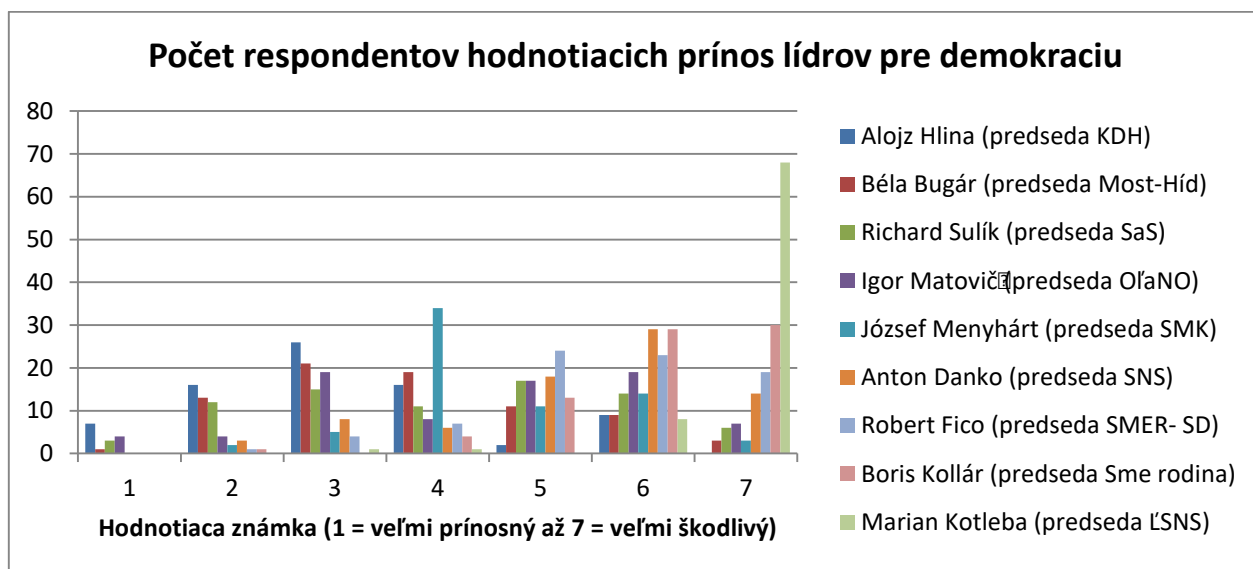
Otázka 6: Ako veľmi považujete uvedených politických lídrov za demokratických, resp. (aj perspektívne) prínosných pre demokraciu na Slovensku? Ku každému lídrovi uveďte celé číslo na stupnici 1 = veľmi prínosný až 7 = veľmi škodlivý.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o hodnotení prínosu politických lídrov pre demokraciu

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
Alojz Hlina (predseda KDH)	7	16	26	16	2	9	0	76	3,22
Béla Bugár (predseda Most-Híd)	1	13	21	19	11	9	3	77	3,84
Richard Sulík (predseda SaS)	3	12	15	11	17	14	6	78	4,19
Igor Matovič (predseda OĽaNO)	4	4	19	8	17	19	7	78	4,47
József Menyhárt (predseda SMK)	0	2	5	34	11	14	3	69	4,57
Anton Danko (predseda SNS)	0	3	8	6	18	29	14	78	5,33
Robert Fico (predseda SMER-SD)	0	1	4	7	24	23	19	78	5,55
Boris Kollár (predseda Sme rodina)	0	1	0	4	13	29	30	77	6,06
Marian Kotleba (predseda ĽSNS)	0	0	1	1	0	8	68	78	6,81

Zdroj: INEKO

Graf: Prínos politických lídrov pre demokraciu

Zdroj: INEKO

Otázka 7: Aké sú podľa Vás hlavné príčiny rastúcej, resp. vysokej popularity autoritatívnych resp. neštandardných (t.j. nedemokratických, anti-systémových) politikov? Ku každej možnosti uveďte celé číslo vyjadrujúce mieru relevantnosti na stupnici 1 = najviac relevantná, až 7 = irelevantná.

NA STRANE DOPYTU

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o príčinách popularity nedemokratických politikov – strana dopytu

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
Ľudia sú sklamaní z korupcie štandardných politikov a ich previazania na oligarchov a podnikateľské skupiny	41	25	10	3	0	0	0	79	1,68
Ľudia sú sklamaní z toho, že štandardní politici nepriniesli poriadok a spravodlivosť	32	20	13	12	1	1	0	79	2,15
Ľudia sú sklamaní z toho, že štandardní politici nezvyšujú kvalitu verejných služieb napríklad v školstve, zdravotníctve, súdnictve, bezpečnosti, atď.	33	18	17	5	5	1	0	79	2,16
Ľudia (najmä mladí) sú dezorientovaní, ťažko rozlišujú, kde je pravda a uprednostňujú zdanlivo jednoduché riešenia	17	34	15	4	2	3	2	77	2,44
Ľudia sú sklamaní z toho, že štandardní politici neriešia ich nepriaznivú sociálnu situáciu	21	19	22	11	4	2	0	79	2,54
Ľudia sú unavení zo štandardných politikov	16	27	18	8	5	2	3	79	2,71

a hľadajú niečo nové									
Ľudia odmietajú politiku otvorenosti, napríklad už nechcú hlbšiu integráciu EÚ a odmietajú prílev imigrantov vrátane utečencov	6	14	21	18	6	9	4	78	3,60
Ľudia uprednostňujú jednotnú líniu vo vládnutí, nie "rozhádané" strany	2	8	21	14	16	8	3	72	3,97
Ľudia (najmä mladí) neberú politiku vážne a "zo zábavy" dávajú hlasy autoritatívnym, resp. neštandardným politikom	4	14	17	13	7	17	7	79	4,06

Zdroj: INEKO

Tabuľka: Spontánne uvedené príčiny popularity nedemokratických politikov – na strane dopytu

Ľudia veria, že keď odmietnu všetky reálne alternatívy, príde ideálna
Ľudia sa cítia ako "porazení" v systéme, ktorý neoceňoval ich prácu, možno aj trpezlivosť
Ľudia vnímajú zlyhania politikov pri riešení následkov hospodárskej krízy a hľadajú ráznejšie riešenia
Vymedzovanie SR voči EÚ, chápanie EÚ ako politickej "cudziny"
Je to obranný mechanizmus proti tomu, aby niekto iný (EÚ, elity - politici, Bratislava, "kaviareň") určoval témy, ktoré ich (ľudí) nezaujímajú
Vysoká hladina paternalizmu - nekritická akceptácia politických elít bráni kritickému odstupu od emocionálnych manipulácií
Demokracia je komplikovaná a ľudia mali od nej nesprávne očakávania - očakávali výsledky, nie proces
Stagnácia ideí
Vplyv ideologického dedičstva minulosti u časti populácie
Nedostatočné vzdelávanie na základnom a strednom stupni
Výuka k demokracii, chápanie diskusie ako dôležitého spôsobu nachádzania riešení vo vede, politike aj rodine
Revolúcia zvýšených očakávaní
Dlhodobá preferencia úzko politicky/individuálne orientovaných riešení je v rozpore s demokratickými hodnotami

Zdroj: INEKO

Otázka 8: Aké sú podľa Vás hlavné príčiny rastúcej, resp. vysokej popularity autoritatívnych resp. neštandardných (t.j. nedemokratických, anti-systémových) politikov? Ku každej možnosti uveďte celé číslo vyjadrujúce mieru relevantnosti na stupnici 1 = najviac relevantná, až 7 = irelevantná.

NA STRANE PONUKY

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o príčinách popularity nedemokratických politikov – strana ponuky

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	

Populizmus - politikom sa darí využívať vplyvné médiá na šírenie nereálnych alebo klamlivých sľubov/riešení, ktoré sú nedostatočne, resp. iba niekedy konfrontované s realitou či hodnotením odborníkov	25	21	17	6	5	2	1	77	2,42
Medzi politickými stranami chýba slušná demokratická alternatíva	23	25	10	11	7	2	0	78	2,49
Autoritatívni a neštandardní politici ťažia z toho, že najsledovanejšie médiá v SR sa namiesto hľadania pravdy väčšinou uspokojia s politickou vyváženosťou, v ktorej populizmus vyhráva	10	23	23	11	5	5	1	78	2,96
Autoritatívni, resp. neštandardní politici presadzujú politiku uzavretosti, napríklad odmietaním hlbšej integrácie EÚ ako aj imigrácie, vrátane utečencov	11	20	20	12	8	5	1	77	3,06
Štandardní politici zanedbávajú komunikáciu s voličmi	11	21	22	8	7	5	4	78	3,13
Štandardné politické strany sú "rozhádané" a nevedia sa dohodnúť, negarantujú stabilitu	8	12	17	21	9	7	2	76	3,53

Zdroj: INEKO

Tabuľka: Spontánne uvedené príčiny popularity nedemokratických politikov – na strane ponuky a iné, zoradené od najčastejšie menovaných príčin

<p>Zlyhanie médií:</p> <ul style="list-style-type: none"> Verejnoprávne médiá rozhlas a TV neprinášajú dostatočný priestor pre verejnú diskusiu/vysvetľovanie, že "demokracia toť diskusia", vysvetlenie že demokracia je náročná ale prináša lepšie rozhodnutia pre krajinu ako totalitné rozhodnutia Médiá nedávajú priestor pozitívnym osobnostiam a politikom, ktorí posúvajú krajinu a kultúrnosť smerom k európskym hodnotám Desenie spoločnosti je najlepší spôsob jej ovládnutia, médiá ho "škandalizáciou informácií" skôr podporujú miesto toho, aby takýto spôsob ovládania verejnosti demaskovali Degradácia verejného diskurzu do krátkych informácií a infantilizácia verejnoprávnych médií, dôležité témy sa prekrývajú nepodstatnými ale škandalóznymi informáciami, politické diskusie neriešia problém, ale sa stávajú kohútiami zápasmi a verejnosť boduje víťaza. Miesto hľadania riešenia problémov v spoločnosti sa diskusie menia na hádky a plytké seba-prezentovanie Médiá sú jediná forma komunikácie s voličom - kvôli financiám médiá nedávajú reálny obraz situácie, splošťujú ho a škandalizujú kvôli čítanosti, kvalitu nahradila čítanosť, verejnosť nemá reálnu možnosť vidieť aj pozitívne trendy, cíti sa neistá a vydesená, napriek tomu, že reálne je na tom aj materiálne najlepšie ako kedykoľvek pred tým Chýbajúca podpora investigatívnej žurnalistiky, filmu o našej historickej sebareflexii, podpora kvalitného vzdelávania novinárskej obce, zodpovednosť k poskytovaným informáciám a ich šíreniu
Zlyhanie štandardných politikov:

<ul style="list-style-type: none"> • Absencia zásadových, čestných a schopných osobností v politike • Politické strany sa stali absolútne nedôveryhodné • Zlyhanie štandardných politikov pri zabezpečovaní práva a spravodlivosti • Štandardný politik sa stal synonymom korupcie a partikulárnych záujmov na úkor občanov • Štandardní politici často iba opakujú naučené a nič nehovoriace frázy, ktoré už občania nie sú ochotní počúvať a veriť im • Starí politici sú vnímaní ako súčasť systému, ktorí nefunguje a je potrebné ho "narušiť" zvonku • Starí politici nie sú vnímaní ako "úprimní", neštandardní politici toto bremeno nemajú • Občanom chýba jasne sformulovaný a konzistentný postoj, jednota slov a činov v konaní politikov, chýba politická kultúra • Autoritatívni a neštandardní politici dokážu využívať nedôveru ľudí voči zabehnutým politickým stranám a ďalej ju živa, čím podkopávajú zažitý politický systém
<p>Populizmus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepopulárne témy nemá kto vysvetľovať. Nemusia a nemôžu to byť vždy politici. • Populizmus, ale nie formou klamstiev v médiách, ale politikami s výnosom v súčasnosti ale vysokým nákladom do budúcnosti • Nekritické, populistické sľuby z minulosti a súčasnosti sa prenášajú do celkového rozčarovania • Autoritatívni a neštandardní politici ponúkajú voličom jednoduché riešenia na zložité problémy, napríklad pri Rómskej otázke, v oblasti bezpečnosti, atď. • Politici koalície vyvolávajú strach a iné negatívne emócie a tým zvyšujú mieru nedôvery v ich sily /záujem to riešiť; úzkosť a strach z neznámeho • Populistické strany identifikujú nepriateľa / hrozbu a na tento problém okamžite ponúknu riešenie, ktoré je síce morálne problémové, ale v ich očiach o to potrebnéjšie; populisti majú jasne definovaného nepriateľa (oligarchia, utečenci, LGBTI, EÚ, NATO, Rómovia, mimovládne organizácie), ktorý môže za to, že sa krajine/ľudu nedarí • Neštandardní politici ponúkajú akúsi nešpecifikovanú zmenu – odpoveď na "chceme to nejako inak" • Autoritatívnym a neštandardným politikom sa darí aj pod vplyvom celosvetového vzostupu populizmu v politike
<p>História a chýbajúce vzdelanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predkovia spojení s fašistickým alebo komunistickým režimom a ich interpretácia reality • Slabá podpora výskumu novodobej histórie, nespracované biele miesta novodobej histórie, historických osobností ktoré mali vplyv na demokraciu (od neznámej histórie československých légii po nespracovanú nežnú revolúciu a porevolučné obdobie Mečiara a chyby Dzurindovej vlády...) • Politická nevzdelanosť a "nezrelosť", nedostatočné vnímanie súvislostí • Xenofóbne podhubie slovenskej kultúry
<p>Konšpirácie šírené netradičnými médiami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prostredníctvom internetu a sociálnych sietí ľudí väčšmi ovplyvňujú konšpirátori; antiamerikanistické, antieurópske, proruské, konšpiračné internetové zdroje
<p>Plytkosť a povrchnosť je objednávaná ako štandard - nevyvodzuje sa osobná zodpovednosť voči nekvalitným a klamným informáciám ako v médiách tak aj u politikov, nevyvodzuje sa osobná zodpovednosť politikov za staršie rozhodnutia, ktoré viedli k znižovaniu demokracie a zväčšovaniu korupcie (príklad: zrušenie zákona o štátnej službe - vieme kto a prečo tak urobil?, jeden volebný obvod detto...)</p>
<p>Nízka úroveň sebaúcty a občianskeho sebavedomia</p>

Zdroj: INEKO

Otázka 9: Čo by už v krátkom čase najviac pomohlo rozvoju demokracie na Slovensku? Ku každej možnosti uveďte celé číslo na stupnici 1 = najviac pomohlo, až 7 = vôbec nepomohlo.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o krátkodobých riešeniach na podporu demokracie

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)								Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	
Dôveryhodné vyšetrenie kauzy Bašternák	49	17	5	4	0	0	0	75	1,52
Monitoring a hodnotenie efektívnosti projektov a tendrov v rezortoch, kde sa rozdeľujú najväčšie verejné zákazky (napr. v doprave, zdravotníctve, IT a pod.)	28	26	16	3	2	0	0	75	2,00
Zverejňovanie podrobných majetkových priznaní politikov a vysokých štátnych funkcionárov	24	17	20	6	6	3	0	76	2,50
Otvorenejší prístup politikov k médiám (napr. odpovedanie na otázky všetkým médiám, účasť na diskusiách s každým oponentom vybraným médiami)	17	20	28	6	2	1	1	75	2,51
Prijatie účinného protischránkového zákona	20	20	20	8	3	3	1	75	2,56
Obmedzenie ekonomickej závislosti médií od vlády, napríklad presunom kontroly nad objednávaním platenej propagácie eurofondov z ministerstiev na Zastúpenie EK.	14	19	25	11	4	3	0	76	2,75
Priebežná kontrola profesionality a etiky médií (napr. po vzore projektu Slovak Press Watch - http://spw.blog.sme.sk/)	13	18	26	10	7	1	1	76	2,83
Pravidelný odpočet plnenia sľubov v politike (napr. po vzore projektu http://www.ineko.sk/ostatne/sluby-a-lamenty-co-politici-slubili-a-co-z-toho-plnia)	14	14	23	12	6	4	2	75	3,03
Presun policajnej inšpekcie pod Generálnu prokuratúru	8	14	27	18	5	3	1	76	3,14
Priebežný a podrobný fact-checking výrokov politikov (napr. po vzore projektu http://www.demagog.sk/)	7	17	24	14	7	5	1	75	3,21
Jednotný kandidát štandardných strán proti Kotlebovi vo voľbách do VÚC	8	21	14	13	6	6	7	75	3,45
Pravidelný monitoring kvality demokracie (napr. po vzore projektu http://www.ivo.sk/7203/sk/projekty/otvorenejšie-slovensko)	6	13	16	13	14	7	4	73	3,73

Zdroj: INEKO

Tabuľka: Výber spontánne uvedených krátkodobých riešení na podporu demokracie, zoradených od najčastejšie uvádzaných

<p>Zmeny fungovania polície, prokuratúry a súdov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oddelenie orgánov činných v trestnom konaní od výkonnej moci • Zriadenie samostatnej inštitúcie Policajného zboru • Zriadenie nezávislej inšpekcie polície a prokuratúry; zriadenie nezávislého a samostatného orgánu na vyšetrovanie sťažností a trestnej činnosti policajtov a iných príslušníkov • Zrušenie bezdôvodnej odvolateľnosti policajného prezidenta • Otvorenie Rady prokurátorov členom mimo prokurátorského prostredia • Kvalitný a objektívny výber nových prokurátorov • Výmena generálneho prokurátora; zvolenie Lenky Bradáčovej za generálnu prokurátorku SR • Odvolanie špeciálneho prokurátora Dušana Kováčika • Zrušenie doživotnej funkcie sudcu • Zmena vo vedení Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR • Doplnenie sudcov Ústavného súdu SR • Odchod niektorých sudcov do dôchodku
<p>Vyšetrenie káuz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dôveryhodné uzatvorenie traumatických káuz ako Hedviga Malinová alebo Gorila • Vyšetrenie a potrestanie rozkrádania verejných zdrojov • Príkladné/Dôrazné potrestanie všetkých politikov, ktorí porušili zákony • Politická kultúra - v prípade podozrení je politik "odstavený" z funkcie do skončenia vyšetrovania • Zrušenie Mečiarových amnestií
<p>Kvalitnejšie médiá, verejná diskusia a vzdelávanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvalitné médiá, kvalita/objektivita televízneho spravodajstva • Pravidelné verejné debaty špičkových politikov v TV s hlasovaním o dôveryhodnosti formou SMS • Verejné poukazovanie na konflikt záujmov poslancov - vlastníctvo firiem ktoré profitujú z verejných financií, vlastníctvo médií • Masívna mediálna podpora kvalifikovanej verejnej debate (polemike) vedenej odborníkmi schopnými zrozumiteľne formulovať svoje postoje, argumentovať a viesť polemickú debatu • Keby sa efektívne podarilo komunikovať (a vzdelávať) o témach, ktoré sa zrejme zanedbali. Čo je dobré a čo zlé na demokracii? Prečo sme v EÚ silnejší ako bez EÚ? (bez tej sugestívnosti) • Verejná podpora elít hodnôt EÚ, demokratických princípov. Vysvetľovanie omylov totalít, historická sebareflexia, vzdelávanie verejnosti v demokracii, vysvetľovanie dôležitosti participácie nezávislej odbornej verejnosti na zákonoch, podpora účasti verejnosti na rozhodovaní v samosprávach
<p>Podpora zapojenia občanov do kontroly verejných inštitúcií; podpora zverejňovania štátnych dát, tzv. open data</p>
<p>Kvalitnejšia štátna správa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obnova zákona o štátnej službe a politická nezávislosť štátnej správy a štátnych podnikov a akcioviek (detto v samospráve), kvalitné výberové konania odborníkov, verejné výberové konania na vedúce funkcie, odbornosť a nezávislosť štátnej správy, súdnictva a polície, povinné vzdelávanie štátnej správy
<p>Zníženie kvóra pre referendum, rozhodovanie o závažných otázkach vývoja krajiny v referende</p>
<p>Participácia odbornej verejnosti v prípravných fázach veľkých štátnych projektov</p>

Nižšie stimuly firmám, vyšší podiel vlastných príjmov samospráv
Dôsledné potieranie prejavov podpory hnutí propagujúcich neznášanlivosť a pod.
Zjednodušenie a zlacnenie podnikania pre nízkoпрíjmové skupiny
Podpora štrajkujúcim učiteľom a reforma školstva

Zdroj: INEKO

Otázka 10: Čo by dlhodobo najviac pomohlo rozvoju demokracie na Slovensku? Ku každej možnosti uveďte celé číslo na stupnici 1 = najviac pomohlo, až 7 = vôbec nepomohlo.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o dlhodobých riešeniach na podporu demokracie

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)							Spolu	Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7		
Deti a študenti by sa na školách mali učiť lepšie kriticky myslieť a rozumieť významu demokracie	44	24	6	1	0	0	0	75	1,52
Posilnenie nezávislosti a verejnej kontroly polície, prokuratúry a súdov	43	25	6	1	0	0	0	75	1,53
Zvyšovanie kvality verejných služieb napríklad v školstve, zdravotníctve, súdnictve, bezpečnosti, atď. (napr. meraním a zverejňovaním výsledkov, finančnými motiváciami, atď.)	35	26	10	1	1	3	0	76	1,89
Príchod dôveryhodných demokratických politikov (napr. vznik nových politických strán, ktoré by mobilizovali demokratických voličov)	22	28	19	4	0	2	0	75	2,17
Kvalitnejšia investigatívna žurnalistika, resp. práca nezávislých analytikov, ktorí kontrolujú mocných	21	28	16	6	4	0	0	75	2,25
Zodpovedná realizácia projektu "Hodnota za peniaze"	20	25	19	8	1	1	1	75	2,36
Intenzívnejšie angažovanie poctivých podnikateľov za rozvoj demokracie a lepšie spravovanie štátu	16	26	23	6	2	1	0	74	2,39
Reformy zamerané na zrýchlenie hospodárskeho rastu (napr. zlepšovanie podnikateľského prostredia, posilňovanie hospodárskej súťaže)	17	20	26	7	2	0	1	73	2,47
Riešenie sociálnych problémov (napr. odstraňovanie chudoby, zníženie odvodov pre ľudí s nízkym príjmom, resp. pre pracujúcich rodičov)	22	20	20	7	2	3	2	76	2,53
Existencia nezávislej televízie so silným objektívnym spravodajstvom	12	15	29	13	3	3	1	76	2,91

Hlbšia integrácia s EÚ	7	5	8	17	3	0	0	40	3,10
Decentralizácia štátnej správy, posilnenie kompetencií aj finančnej autonómie regiónov	11	18	19	13	3	9	2	75	3,19

Zdroj: INEKO

Tabuľka: Výber spontánne uvedených dlhodobých riešení na podporu demokracie, zoradených od najčastejšie uvádzaných

Spravodlivé a dôveryhodné súdy, prokuratúra a polícia: <ul style="list-style-type: none"> • Posilnenie nezávislosti prokuratúry a polície a dosadenie kvalitných ľudí do ich čela • Reforma súdnictva a vymožitelnosť práva • Zmena spôsobu voľby sudcov Ústavného súdu SR
Vyššia transparentnosť: <ul style="list-style-type: none"> • Zverejňovanie príjmov vysokých štátnych úradníkov a politikov • Vyššia transparentnosť prijímania nových zákonov a noviel • Zverejňovanie politických nominácií vysokých štátnych úradníkov a politikov
Reforma vzdelávania: <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšenie kvality učiteľov • Zmysluplná reforma školstva a zvýšenie výdavkov na vzdelávanie
Kvalitnejšie médiá: <ul style="list-style-type: none"> • Kritika „jednoduchých“, povrchných, totalitných a silových riešení v médiách aj za cenu „nižšej čítanosti“ • Žurnalistika, ktorá nehľadá za každú cenu šokujúce správy a ich vinníkov
Aktívnejší občania: <ul style="list-style-type: none"> • Návrat a angažovanie sa šikovných ľudí, ktorí v uplynulých rokoch a desaťročiach opustili Slovensko • Podpora rozvoja širokej občianskej spoločnosti obcami, mestami a regiónmi
Osveta: <ul style="list-style-type: none"> • Finančná podpora poznávania vlastnej histórie, cez vedu, verejnoprávne médiá, kultúru, médiá, film; podpora historickej sebareflexie, kritiky, patriotizmu bez xenofóbie a šovinizmu • Preferovanie politickej kultúry a kultúrneho správania, obhajoba humanizmu, vzdelanosti, rozvoja ľudskej osobnosti
Zverejňovanie kľúčových dát strojovo spracovateľným spôsobom
Podpora európskej „federálnej“ polície, obrany, súdnictva s vyššími kompetenciami pre ochranu európskych a civilizačných hodnôt
Nastolenie demokracie v Rusku
Funkčná a zodpovedná samospráva, blízka občanom, sústrediaca sa na verejné blaho
Zmena volebného systému
Odluka cirkvi od štátu

Zdroj: INEKO

Otázka 11: Ako, vzhľadom na ich potenciál, prispievajú k rozvoju demokracie na Slovensku nižšie vymenovaní aktéri? Ku každému uveďte celé číslo na stupnici 1 = výrazne prispievajú, až 7 = neprispievajú.

Tabuľka: Prehľad odpovedí na otázku o príspevku rôznych aktérov k demokracii na Slovensku

	Počet respondentov podľa hodnotenia (známka na stupnici 1-7)							Spolu	Vážený priemer
	1	2	3	4	5	6	7		
Prezident Andrej Kiska	34	31	6	3	0	1	0	75	1,76
Mimovládne organizácie zamerané na systémové zmeny a kontrolu mocných	19	29	22	2	1	0	1	74	2,20
Verejná ochrankyňa práv Jana Dubovcová	23	24	16	7	1	3	1	75	2,36
Poctiví podnikatelia	15	23	23	9	1	3	1	75	2,61
Printové médiá (denníky a týždenníky)	14	22	22	8	6	2	0	74	2,68
RTVS - rozhlas	7	24	18	14	6	3	2	74	3,07
RTVS - televízia	6	18	22	13	8	6	2	75	3,33
Elektronické súkromné médiá (rozhlas a televízia)	3	12	22	19	9	10	0	75	3,65
Netradičné médiá (napr. sociálne siete)	3	13	10	16	18	9	5	74	4,08
Volení predstavitelia obcí	0	3	12	35	14	10	1	75	4,25
Protimonopolný úrad	1	4	16	20	15	12	6	74	4,41
Najvyšší kontrolný úrad	0	2	10	27	9	15	12	75	4,81
Volení predstavitelia VÚC	0	0	6	30	13	18	7	74	4,86
Ústavný súd	3	4	5	14	15	23	10	74	4,93
Generálna prokuratúra	0	1	8	21	11	19	15	75	5,12
Národná rada	0	0	4	11	16	27	17	75	5,56
Vláda	0	0	3	11	15	26	20	75	5,65

Zdroj: INEKO

Otázka 12: Vymenujte najviac 5 iniciatív, na ktorých realizácii sa podieľate alebo ste sa podieľali v uplynulých najviac 10 rokoch a ktoré podľa Vás pomáhajú/pomohli rozvíjať demokraciu na Slovensku. Ak je to možné, uveďte aj linky na hlavné výstupy. Iniciatívy zoradte od najprínosnejšej pre rozvoj demokracie.

Tabuľka: Výber spontánne uvedených iniciatív na podporu demokracie, na ktorých respondenti spolupracovali

Práca pre mimovládne organizácie a médiá, investigatíva (odkrývanie káuz), písanie článkov a vystupovanie v tradičných aj sociálnych médiách, publikačná činnosť
Projekty a iniciatívy: <ul style="list-style-type: none"> • Biela vrana: Projekt oceňujúci ľudí, ktorí bez ohľadu na riziká sa postavili za verejný záujem • Dátové projekty a aktivity vedúce k zverejňovaniu dát o efektívnosti hospodárenia s verejnými

prostriedkami: Datanest.sk, znasichdani.sk, otvorenezmluvy.sk, atď.

- Demagog.sk: Prevádzkovanie portálu www.demagog.sk - vytváranie tlaku na politikov prostredníctvom overovania ich vyjadrení = zvýšenie zodpovedania sa politikov
- Fond pre transparentné Slovensko Nadácie Pontis podporujúci watchdogové aktivity mimovládnych organizácií zamerané najmä na znižovanie korupcie: www.nadaciapontis.sk/fond-pre-transparentne-slovensko
- HESO: Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení vlády a štátnej správy: <http://www.ineko.sk/static/heso/index.php>
- Hodnota za peniaze: <http://www.mfsr.sk/Default.aspx?CatID=11158>
- Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku: http://chcemevedietviac.sk/?page_id=2368
- Investigatíva Aliancie Fair-play (financovanie politických strán, nástenkový tender, Váhostav, Bašternák, atď.)
- IVO Barometer: "monitoring kvality demokracie"
- Meranie a zverejňovanie výsledkov kvality a efektívnosti nemocníc: <http://nemocnice.ineko.sk/>
- Meranie a zverejňovanie výsledkov žiakov základných a stredných škôl: <http://skoly.ineko.sk/>
- Meranie a zverejňovanie finančného zdravia obcí a VÚC: <http://www.hospodarenieobci.sk/>
- Monitoring súdnictva: Projekt v minulosti zameraný na fungovanie Súdnej rady a na disciplinárne konania voči tzv. reformným sudcom
- Monitoring udržateľnosti verejných financií vrátane PPP projektov a veľkých projektov v doprave
- Monitoring výkonnosti a transparentnosti miest a štátnych firiem
- Odkazprestarostu.sk: Založenie a prevádzkovanie komunitného portálu, ktorý zvyšuje participáciu ľudí na lokálnej úrovni, resp. zvyšuje zodpovedanie sa samospráv za svoju činnosť: www.odkazprestarostu.sk
- Odpočet plnenia sľubov v politike: <http://www.ineko.sk/ostatne/sluby-a-lamenty-co-politici-slubili-a-co-z-toho-plnia>
- Otvorená prokuratúra - Projekt, ktorý sa zameriava na otváranie prokuratúry verejnej kontrole: <https://prokuratori.otvorenesudy.sk/>
- Otvorené súdy - projekt, ktorý sa usiluje o zvyšovanie osobnej zodpovednosti sudcov a tvorbu súdnych politík na základe dát
- Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS): Hodnotenie a monitoring podnikateľského prostredia, Desatoro požiadaviek podnikateľov od politikov pred voľbami 2016, projekt monitorovania poslaneckých návrhov pri novelách zákonov
- Rule of Law - Iniciatíva za vládu zákona: www.vladazakona.sk
- Slovak Press Watch: <http://spw.blog.sme.sk/>
- Slovensko.Digital: <https://slovensko.digital/>
- Súhrnná správa o Slovensku - Projekt Inštitútu pre verejné otázky
- Via Bona – ocenenie za zodpovedné podnikanie: <http://www.nadaciapontis.sk/via-bona-slovakia>

Kampane:

- Kampaň Štrngám za zmenu: www.strngamzazmenu.sk
- www.alehejtneskryje.sk
- Aliancia Stop konfliktu záujmov
- Za dobrú voľbu - <http://zadobruvolbu.sk>
- Výzva k ľudskosti: www.vyzvakludskosti.sk

- Kampaň Správni kandidáti: www.spravnikandidati.sk, zvyšovanie informovanosti o kandidátoch v komunálnych voľbách 2014
- <http://peticie.fair-play.sk/handzusovci-vydrzte/>
- Červená pre Harabina: <http://www.cervenapreharabina.sk/>
- Spoločná výzva MVO premiérovi na aktívnejší zápas s extrémizmom - výstupom je prebiehajúce konanie na MV SR vo vládnom Výbore pre boj proti rasizmu a xenofóbii (VRAX)
- www.hrameovela.sk a A dosť! - výzva k volebnej účasti a predvolebné diskusie ku kvalite školstva so záväzkom politických strán postaviť školstvo medzi top priority
- Predvolebná iniciatíva Len spoločne - jednoduchý web: nástroj pre zapojenie širokej verejnosti do šírenia blogov o kandidátoch na prezidenta Andrejovi Kiskovi v offline: vytlač leták s blogmi a vhod ho do 10 schránok. 8500 zapojených, leták v priemere rozniesli do 30 schránok t.j. 255-tisíc. Webka už nefunguje, tu je ešte FB status: <https://www.facebook.com/lenspolocne/?fref=ts>
- Vraciam vratku: www.vratky.sk - web fungoval v čase, keď vláda zasielala pred voľbami ľuďom vratky za plyn, odporúčal ľuďom obrátiť tento "úplatok" na niečo prospešné pre spoločnosť. Boli tam linky na rôzne neziskové organizácie. Web sa veľmi šírila, bol spomínaný v médiách. Deklarovaných bolo verejnou 80 000 EUR pre užitočnú vec.
- Sviečkový protest proti zvoleniu Mariana Kotlebu za župana
- Kto pomôže, www.ktopomoze.sk
- Občania občanom - zvyšovanie informovania voličov o kandidátoch v mestskej časti BA-Rusovce v komunálnych voľbách 2006 a 2010 - uskutočnenie rozhovorov s kandidátmi na starostu, vydanie a distribuovanie spracovaných odpovedí do každej domácnosti v mestskej časti

Organizovanie konferencií/seminárov/diskusí/kultúrnych podujatí pre odborníkov aj verejnosť:

- Slovenská debatná asociácia
- Založenie série verejných diskusií v Denníku SME a neskôr v Denníku N, <https://www.facebook.com/diskusieN/>
- Prednášky v školách a univerzitách - na témy demokracia, EÚ, NATO a ich význam pre SR po celom Slovensku
- K ekonomickým a sociálnym témam, napr. http://ec.europa.eu/slovakia/about-us/economy_sk#tab-0-2
- O dezinformáciách, o strašení utečencami, o osobnostných profiloch pravicových extrémistov
- Diskusia o drogových závislostiach na Pohode
- Bratislavské Hanusove dni: www.bhd.sk
- Pripravovaná iniciatíva: diskusia po Slovensku s mládežou na gymnáziách o výhodách demokracie a jej dôležitosti

Vzdelávanie, výskum a osвета v nasledovných oblastiach:

- SME v škole: <http://www.sme.sk/c/6400649/vzdelavaci-projekt-pre-ziakov-zakladnych-skol-a-studentov-gymnazii-a-strednych-skol.html>
- Myslím ekonomicky: <http://myslimekonomicky.etrend.sk/o-nas-5.html>
- Spoločná krajina: <http://www.politologiauk.sk/projekty/spolocnakrajina>
- Monitorovanie dosiahnutej miery kľúčových kompetencií žiakov s osobitným zreteľom na rozvoj čitateľskej gramotnosti ako predpokladu pre rozvíjanie schopnosti kriticky myslieť
- Memory Kontrol: <http://www.ivo.sk/6957/sk/aktuality/slovensky-vojnovy-stat-a-holokaust-v-kolektivnej-pamati-slovenskej-spolocnosti>
- Uskutočnenie prieskumu orientovaného na identifikáciu prejavov žiakov základných a stredných škôl, ktoré majú tendencie prerastať do extrémistických postojov, vrátane

<p>identifikácie zdrojov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spoluúčasť pri formulovaní a podpore stanovísk, listov a petícií proti porušovaniu princípov liberálnej demokracie vládnu mocou • Výuka na Univerzite Komenského, debaty so študentmi na aktuálne problémy demokratizácie doma a vo svete • Etnické čistky, genocídy, rasová intolerancia v dejinách a Odboj a Slovenské národné povstanie v rokoch 1939 - 1945 na Slovensku • Akreditované vzdelávanie pre učiteľov stredných a základných škôl: www.muzeumsnp.sk • Vzdelávanie miestnych aktivistov • Verejná komisia pre reformu vzdelávacej politiky: http://www.noveskolstvo.sk/article.php?730
<p>Účasť na legislatívnom procese:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pripomienkovanie predkladanej legislatívy (aj na úrovni pracovných skupín) - ohľadom infozákona, zákona o verejnom obstarávaní, volebnom kódexe, petičnom, financovania politických strán, atď. • Zmena legislatívnych pravidiel vlády a rokovacieho poriadku NR SR • Zavedenie rozšírených dopadových analýz • Prijatie zákona o whistleblowingu
<p>Iné aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zavádzanie a konkrétne realizovanie participácie verejnosti do rozhodovania o veciach verejných: http://petrzalka.otvorene.sk/ • Zavedenie elektronických aukcií, zverejňovanie zmlúv a faktúr ešte pred prijatím zákona o povinnom zverejňovaní v MČ Petržalka • Založenie prvej súkromnej tlačovej agentúry na Slovensku • Zastupovanie médií v súdnych sporoch s politikmi • Pôsobenie v Sociálnej poisťovni - jej reštrukturalizácia a výrazné zníženie vplyvu politikov na chod inštitúcie • Spoluautorstvo nového Etického kódexu novinára, ktorý schválilo SNN a pristúpili k nemu viaceré významné médiá: http://www.vydavatelja.sk/eticky-kodex-novinara-snn

Zdroj: INEKO

Otázka 13: Vymenujte najviac 5 iniciatív občianskej spoločnosti realizovaných v súčasnosti alebo v uplynulých najviac 10 rokoch, ktoré podľa Vás najviac pomáhajú/pomohli rozvíjať demokraciu na Slovensku. Ak je to možné, Uveďte aj linky na hlavné výstupy. Iniciatívy zoradte od najprínosnejšej pre rozvoj demokracie.

Tabuľka: Výber spontánne uvedených najprínosnejších iniciatív na podporu demokracie, približne zoradených podľa miery výskytu

<p>Aktivity watchdogov a think-tankov zameraných na systémové zmeny a boj proti korupcii: Transparency International Slovensko (TIS), Aliancia Fair Play (AfP), Via Iuris, INEKO, Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI), Inštitút pre verejné otázky (IVO), INESS, Nadácia F. Hayeka, Zastavme korupciu, atď.</p>
<p>Protesty občanov v kauzách Gorila a Bonapart</p>
<p>Štrngám za zmenu: http://www.strngamzazmenu.sk/</p>
<p>Infozákon -zavedenie, vzdelávanie, využívanie</p>

<p>Meranie a zverejňovanie kvality a efektívnosti verejných služieb:</p> <p>http://skoly.ineko.sk/</p> <p>http://www.hospodarenieobci.sk/</p> <p>http://nemocnice.ineko.sk/</p> <p>https://otvorenesudy.sk/</p> <p>http://mesta2014.transparency.sk/sk/sets/mesta-2014</p> <p>http://firmy.transparency.sk/</p> <p>http://cenastatu.sme.sk/</p> <p>https://www.odkazprestarostu.sk/</p>
<p>Mobilizačné kampane za zmeny v súdnictve (napr. Červená pre Harabina:</p> <p>http://www.cervenapreharabina.sk/)</p>
<p>Zverejňovanie zmlúv a tendrov verejnej správy:</p> <p>http://www.otvorenezmluvy.sk/</p> <p>http://tender.sme.sk/sk/reporty?cut=contract_date:2016,09</p> <p>Analýza mimovládnych organizácií - majetkové prepojenia politikov a podnikateľov, machinácie pri verejnom obstarávaní</p>
<p>Predvolebné aktivity občanov a mimovládnych organizácií so zameraním na zvyšovanie informovanosti voličov (napr. hodnotenie volebných programov) a motiváciu ľudí ísť voliť, vrátane prvovoličov (napr. kampaň Hráme o veľa: http://hrameovela.sk/)</p>
<p>Slovensko.Digital: https://slovensko.digital/</p>
<p>Slovak Press Watch: http://spw.blog.sme.sk/, Slovak Media Watch</p>
<p>Všetky vzdelávacie aktivity mimovládnych organizácií realizované na ZŠ a SŠ podporujúce rozvoj kritického myslenia a tému ochrany ľudských práv</p>
<p>Fond pre transparentné Slovensko v Nadácii Pontis - mobilizácia poctivých podnikateľov, aby financovali projekty na podporu demokracie</p>
<p>http://znasichdani.sk/ - personálne prepojenia k zákazkám z verejných zdrojov</p>
<p>Odpočet plnenia sľubov v politike: http://www.ineko.sk/ostatne/sluby-a-lamenty-co-politici-slubili-a-co-z-toho-plnia</p>
<p>Fact-checking výrokov politikov: Demagog.sk</p>
<p>Protesty učiteľov a zdravotných pracovníkov</p>
<p>Občianska angažovanosť v kauze Pezinskej skládky</p>
<p>IVO - Súhrnné správy o stave SR - kultivovanie pamäti o nás</p>
<p>Výzva k ľudskosti: www.vyzvakludskosti.sk</p>
<p>.týždeň - Fond pre kvalitnú žurnalistiku (Pod lampou)</p> <p>http://www.tyzden.sk/info/fond/preco-vzniklo-obcianske-zdruzenie/</p>
<p>Iniciatíva slovenských učiteľov, www.isu.sk</p>
<p>Rule of Law - Iniciatíva za vládu zákona: www.vladazakona.sk</p>
<p>http://cynickaobluda.dennikn.sk/</p>
<p>https://www.konspiratori.sk/</p>
<p>Teach for Slovakia</p>
<p>Biela vrana: Projekt oceňujúci ľudí, ktorí bez ohľadu na riziká sa postavili za verejný záujem</p>
<p>Festival Pohoda, festival Jeden svet</p>
<p>Preklady a propagácia kníh slovenských demokratov od Milana Hodžu až po knihu prof. L.Kováčika Prírodopis komunizmu</p>
<p>Iniciatívy divadla Potôň k rómskej problematike pre stredné školy</p>

Dlhodobé pôsobenie občianskych a ľudskoprávných aktivistov
Politická satira - 7 S.R.O v RTVS - zakázaná pred 8 rokmi
Aktivity Juraja Smatanu a spol. pri odhaľovaní konšpirátorov a proruských trollov
Vytvorenie kultúrneho centra Stanica - Záriečie v Žiline/rekonštrukcia žilinskej synagogy ako kultúrneho centra
Divé maky - iniciatíva orientovaná na pomoc talentovaným deťom z chudobných rómskych rodín
https://www.facebook.com/ludiaprotirasizmu http://protinnavisti.sk/
Stopy/reflexie minulosti, arteterapeutický projekt pre tých, ktorí prežili holokaust -Iniciatíva židovskej obce(kniha je na www.vydavatelstvo.f.sk)
Sieť nezávislých kultúrnych centier ANTÉNA
Poradňa pre občianske a ľudské práva

Otázka 14: Vymenujte najviac 5 návrhov na nové iniciatívy občianskej spoločnosti, ktoré by podľa Vás pomohli rozvíjať demokraciu na Slovensku. Iniciatívy zoradíte od najprínosnejšej pre rozvoj demokracie.

Tabuľka: Výber spontánne uvedených návrhov na nové iniciatívy na podporu demokracie, približne zoradených podľa miery výskytu

<p>Iniciatívy zamerané na verejnú kontrolu, posilnenie a sfunkčnenie kontrolných úradov verejnej moci (napr. Úrad pre verejné obstarávanie, Najvyšší kontrolný úrad, súdy, polícia, prokuratúra)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meranie výsledkov polície, súdov, prokurátorov a iných poskytovateľov verejných služieb - benchmarking • Verejná kontrola súdov a sudcov; Čierna vrana - verejné systematické poukazovanie na škandalózne súdne rozhodnutia, (ne)konanie polície a prokuratúry, vrátanie kritiky ich autorov (sudcov, policajtov či prokurátorov). Dnes sú akoby nedotknuteľní. Je veľkým prežitkom a pozostatkom minulosti nekritizovať rozhodnutia týchto orgánov. • Reforma súdnictva v oblasti personalistiky súdov • Väčšia otvorenosť justičného stavu nielen v zmysle formálnych pravidiel, ale aj v zmysle ochoty komunikovať navonok o svojich názoroch, problémoch a rozhodnutiach. Podpora publikačnej činnosti sudcov/prokurátorov.
<p>Verejná kontrola efektívnosti pri používaní verejných zdrojov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hodnotenie efektívnosti veľkých projektov v IT, doprave, zdravotníctve, obrane, atď. • Veľké kšefty s veľkou publicitou. Iniciatíva spájajúca printové médiá a televízie na dôslednejšie pokrývanie káuz, v ktorých ide o plytvanie verejnými zdrojmi najväčšieho rozsahu, aby nemohli odchádzať do stratena a byť rýchlo prekryté banálnymi kauzami či vládou podsúvanými témami na odpútanie pozornosti • Tieňový občiansky Útvar hodnoty za peniaze - verejná kontrola, či sa projekt Hodnota za peniaze realizuje v praxi, či sú súvisiace analýzy dostatočne kvalitné a či sa politici na základe nich aj rozhodujú a prijímajú adekvátne opatrenia • Slovensko.Digital - efektívne verejné obstarávanie v oblasti IT pre verejnú správu • Transparentné preukazovanie spoločenskej efektívnosti využitia eurofondov • Monitoring transparentnosti a efektívnosti dotácií vrátane eurofondov
<p>Výchova a vzdelávanie mladých ľudí k demokratickému občianstvu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iniciatíva zameraná na výchovu k demokratickému občianstvu od predškolského veku do

<p>dospelosti - napr. podľa vzoru Nemecka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Škola občianskej iniciatívy (vid Česká republika), detské voľby • Reforma vzdelávania (špeciálne výučby dejín 20. stor. a náuky o spoločnosti) • Vytvorenie skupiny učiteľov a IT, ktorí by vytvorili príťažlivú hru na demokraciu pre počítače pre deti a mládež • Vytvorenie atraktívneho internetového časopisu o demokracii, právnom štáte a ľudských právach • Zapojenie inšpiratívnych ľudí do vzdelávacieho procesu (2. stupeň, stredná škola), aby sa prelomila blbá nálada medzi mladými • Zistiť názory mladej generácie a na základe analýz prijať účinné opatrenia • Online vzdelávanie mládeže atraktívnou formou
<p>Rozvíjanie kritického myslenia na základných a stredných školách:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mapovanie, podpora a šírenie atraktívnych foriem výchovy ku kritickému a zároveň konštruktívnemu mysleniu (už na základných a stredných školách) • Vzdelávanie a tréning učiteľov k vedeniu moderovaných diskusií žiakov/študentov o správe vecí verejných • Výrazné posilnenie práce s informáciami • Práca s mladými, aby sa k nim dostali aj reálne informácie, nie len „alternatívne“ médiá
<p>Podpora občianskej a komunitnej angažovanosti mladých ľudí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iniciatívy orientované na podporu a vyhľadávanie mladých lídrov • Občianske iniciatívy orientované na zmysluplnú aktivizáciu mladých ľudí ako protiváhy združení typu Slovenskí branci • Zapojiť do aktivít známe mladé osobnosti - herci, športovci, speváci, atď. • Iniciatíva mladých - Vysvetli konečne tvojim starkým, čo to je sloboda a ľudské práva a prečo chceš, aby ich neničili svojou voľbou • Iniciatívy orientované na podporu dobrovoľníckej činnosti mladých ľudí
<p>Podpora a vzdelávanie médií, odhaľovanie dezinformácií vo verejnom priestore – konfrontácia s faktami</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obnoviť Slovak Press Watch a spolupracovať s Demagog.sk • Overovanie médií z pohľadu pravdivosti ich vyjadrení • Kontrola skutkov a sľubov politikov
<p>Hodnotenie politikov a štátnych funkcionárov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odpočet plnenia sľubov politikmi • Politika neznamená špinavosť, politik nesmie byť nadávka. Iniciatíva podporujúca posun od nazerania na politiku paušalizujúco (politika nie je pre slušných ľudí, všetci politici kradnú) k rozlišovaniu politikov/strán podľa ich konkrétnych postojov, činov, výsledkov. Prekonávanie odporu slušných ľudí k politike a angažovaniu sa v nej. • Verejné hodnotenie práce poslancov • Systematické porovnávanie hodnoty užívaného majetku a oficiálnych príjmov politikov a vysokých štátnych funkcionárov • Zverejňovanie mien a tvárí ľudí v štátnych štruktúrach, ktorí sa konkrétnymi činmi podieľajú na porušovaní pravidiel právneho štátu
<p>Osveta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vzdelávanie verejnosti ako funguje demokracia • Vysvetľovanie, prečo je EÚ najlepšou adresou, kde žiť • Intenzívna diskusia a vzdelávanie o témach ako: a) výhody a nevýhody demokracie, b) čo nám

<p>EÚ dáva a čo berie, c) čo očakávať od demokratických inštitúcií</p> <ul style="list-style-type: none"> • MythBusters - boriči mýtov v spoločenskej diskusii: Nastavenie pravdivého zrkadla (pomocou jednoduchého jazyka a pomocou moderných postupov vizualizácie a zobrazovacích technológií) zaužívaným konšpiráciám, mýtom, klamstvám, klišé • Stále (inštitucionalizované) diskusné fórum občianskej verejnosti s dôrazom na budovanie kultúrnej pamäte (... verejné referáty a debaty osobností - filozofov, historikov, učiteľov, spisovateľov, politikov...) v predvečer, resp. počas štátnych sviatkov, na významných miestach našej histórie, v priamom prenose RTVS)
<p>Občianske iniciatívy pôsobiace v regiónoch</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posilňovanie občianskej odvahy ako protiváhy k mlčiacej väčšine, najmä v regiónoch kde je vzťah obyvateľov k demokracii a uplatňovaniu ľudských práv viac ako problematický • Výrazná podpora a prepájanie opinion lídrov v regiónoch • Podpora dobrovoľnej terénnej sociálnej práce v problémových oblastiach a zanedbaných regiónoch (nejde len o rómske komunity, ale o komunity, ktoré majú pocit, že sú „zabudnuté“. Nemusí ísť ani o dlhodobé pôsobenie, možno by stačili aj nárazové akcie typu vyčistenie rybníka, likvidácia skládky, pomoc pri odstraňovaní následkov katastrof, ...)
<p>Podpora zverejňovania zmlúv a štátnych dát</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spracovávanie dát zverejňovaných verejnou správou tak, aby bolo jasnejšie, ktoré politiky sú lepšie a ktoré horšie a kto sú ich nositelia
<p>Príchod nových politických strán:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nová politická strana s reálnymi regionálnymi štruktúrami • Slovensko potrebuje demokratickú, proeurópsku a anti-korupčnú politickú stranu zameranú na riešenie problémov
Rebríček osobností podľa ich schopností a ochoty vysvetľovať spoločenské problémy a ich riešenia
Mobilizácia poctivých podnikateľov s cieľom riešiť ich problémy súvisiace s nedostatkami demokracie (t.j. korupciu, neférovú súťaž, byrokráciu, atď.)
Presunutie čo najväčšieho množstva kontrolných a regulačných funkcií na orgány EK alebo im blízke
Vytváranie atraktívnej a efektívnej ochrannej siete pre whistleblowerov. Zahŕňajúc aj podporu pre takých „úradníkov“ ako sú sudcovia a prokurátori, aby skutočná „mentálna nezávislosť“ neostala osamotená v systéme
Decentralizácia štátnej a verejnej správy
Rozšírenie participatívnych rozpočtov - Uvoľnenie financií z rozpočtu samospráv, zo štátneho rozpočtu, aby samotní obyvatelia mohli rozhodnúť, na čo by mali byť určené. Na druhej strane prísna kontrola grantových programov miest a obcí.
Kontrola samosprávy pri transparentnosti jej rozhodnutí
<p>Vzdelávanie štátnej správy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - proti politickým tlakom,- - ako robiť dobré verejné obstarávanie, - význam transparentnej samosprávy aj pre nich samotných - vzdelávanie pre začínajúcich komunálnych politikov a potenciálnych politikov - dôležitosť transparentnej a otvorenej samosprávy ako nezapadnúť do starých koľají
Monitoring a analýzy prokremeľských dezinformačných aktivít
Iniciatíva poukazujúca na hrozby fašizmu
Iniciatíva zameraná na dobrú a inšpiratívnu prax pre slovenské zdravotníctvo, školstvo, samosprávy
Fair play podnikanie
Fond a právne poradenstvo pre mimovládky a občanov, ktorí by sa chceli súdiť s verejnými subjektmi kvôli zamietnutiu ich žiadostí o poskytnutie informácií podľa infozákona

Napodobniť Občianske oko z roku 1998 - (86% mladých bolo voliť v parlamentných voľbách) - Rozhoduješ o svojej budúcnosti, voľ!
Vzdelávanie učiteľov: - novodobá história význam európskych hodnôt - demokracia a totalita - neofašizmus a antipropaganda
Reforma náplne práce sociálnych pracovníkov na úradoch práce
Tlak na zmenu volebného systému, ktorý bude reflektovať dnešnú realitu - faktický rozklad tradičného stranického systému a stále väčšiu podporu individuálnym kandidátom (vidno na príklade rastúceho úspechu nezávislých kandidátov v samosprávnych voľbách, či krúžkovania v parlamentných).
Podporovanie komunit - v zmysle susedských, sídliskových, ktoré budú mať možnosť priamo ovplyvňovať ich život, životné prostredie
Zníženie počtu samosprávnych krajov a poslancov na všetkých úrovniach
Edukácia filantropov – „Nedarujte rybu, radšej pomôžte naučiť, ako si chytiť rybu, alebo nanajvýš zaobstarajte udicu“. Často sponzori darujú hračky detským domovom, pričom to je to posledné, čo im chýba, alebo radšej kúpia zadlženej nemocnici, ktorá navyše predražené obstaráva, nejaký prístroj, namiesto zvažovania, či nepodporiť nejaký think-tank, ktorý presadzuje systémové opatrenia na zlepšenie fungovania celého systému, ktorý by potom fungoval tak, že si nemocnice dokážu sami zaobstarať vo vlastnej réžii prístroje, ktoré potrebujú, a nebudú odkázané na zadlžovanie sa či súkromných sponzorov.
Počítačový program o tom, čo to znamená podporovať zlo v ľuďoch, obdivovať neonacizmus a totalitné praktiky. Pre mladých mužov.
Ceny novinárom, investigatívcom, aktívnym ľuďom ale aj pozitívne alebo negatívne ceny politikom
Aktivity zamerané na podporu slovenského členstva v Únii a NATO, ktorá prestáva byť samozrejmosťou.
Reforma zdravotníctva a školstva
Mimovládne organizácie by mali donorov tlačiť k tomu, aby okrem realizácie projektov boli ochotní zafinancovať aj skúmanie dopadu iniciatív, lebo často nevieme aký je skutočný efekt dobre mienenej práce (investigatívy, poukazovania na zlyhania, diskusie, školenia a pod.)
Zrušenie anonymity diskusných príspevkov na internete
Mimovládne organizácie v súčasnosti stoja pred najväčšou výzvou - ňou je financovanie advokačných činností, ktoré sú z hľadiska potenciálnych donorov (korporácie a firmy) vnímané ako príliš citlivé, pretože potenciálne prinášajú zvýšenú pozornosť politicky menovaných kontrolných a regulačných orgánov. Odchod/zníženie príjmov od zahraničných donorov nebol nahradený domácimi zdrojmi a 100%-ná kontrola eurofondov cez úrad vlády a len 7% objem pomoci distribuovaný cez schému EEA výrazne oslabuje kontrolnú a advokačnú činnosť tretieho sektora.